

בעזהש"ת

חשבת'י דרכי

שיחות

הרב אהרן מנחם ארלנגר שליט"א

שיעור בספר חובות הלבבות

'מזמור שיר ליום השבת'
שיעור שני בענין שבת קודש

גליון ט"ז • שבט תשפ"ג

זמני ומיקום השיעורים

שיעור בספר חובת הלבבות

יום ב' בשעה 21:45 בית משפחת גוטליב רחוב צירלזון 28 בני ברק

שיעור בספר מסילת ישרים

יום ג' (אחת לשבועיים) בשעה 21:00 בית משפחת גומבו רחוב שרי ישראל 7 ירושלים

שיעור דו שבועי לבחורים

יום ג' (אחת לשבועיים) בשעה 22:30 בית המדרש מעיני ישראל רחוב אלעזר המוכבי 3 ירושלים

כל הזכויות שמורות
למערכת 'השבתי דרכי'
רחוב בלוי 8 בני ברק

להערות והארות, והצעות לייעול
ניתן לפנות בדוא"ל:
chishavtideerchy@gmail.com

לקבלת הגליון בדוא"ל מידי חודש בחדשו,
ניתן לפנות לכתובת הנ"ל.

האזנה לשיעורי הרב ארלנגר שליט"א
בטלפון: 072-3324300
או במערכת שע"י קול הלשון: 073-2951550

שיעור חובות הלבבות

הקדמת המחבר - שיעור י"ג

ראש חודש אדר א' תשפ"ב

﴿ מבט על שער אהבת הקל - מה היא אהבה ﴾

בשיעור הקודם למדנו את דברי המחבר, שמשתף אותנו בצורה בה הוא בנה את פרקי הספר נדבך על גבי נדבך. כעת בא המחבר לתאר את הסיבה שהוא קבע את הפרק העשירי כפרק החותם של הספר. אהבת ה' היא תכלית הספר, מפני שהיא הדרגה העליונה שאדם צריך להגיע אליה.

ננסה לגעת קצת בעניין אהבת הבורא מה היא. אף שהענין שנקרא 'אהבת הבורא' שגור על לשוננו, אך לא בטוח שאכן ידוע לנו מה הוא.

הענין 'אהבה' בכלל, הוא תכונה מתכונות הנפש. אהבה היא התענגות ממש. למשיכה הטבעית שיש לאדם למאכל ערב, אנחנו קוראים בלשון מושאלת 'אהבה'. לאמיתו של דבר, זה לא בדיוק אהבה, זה דומה לאהבה. אנחנו קוראים 'אהבה' לתחושת התענוג, מאחר וגם באהבה יש תענוג, אבל לא הרי התענוג של אהבה - אפילו אהבה גשמית - כהרי התענוג של אוכל.

תענוג של אוכל זה תענוג חומרי של הגוף, והאדם בהחלט משותף בזה לבהמה. גם הבהמה כשהיא אוכלת היא מתענגת, יש לה איזו תחושה של נעימות. אמנם אין לנו את היכולת לדעת בדיוק מה הן התחושות של הבהמות, אולי בעזרת המחקרים שיש היום אפשר קצת יותר לדעת. אך בכל אופן, אהבה לחומר או לדבר גשמי, היא הנאה עמוקה מחוש חומרי, וענינה הוא חיבור חומרי לחלוטין.

לא כן אהבה של הנפש, כגון אהבה שהאדם אוהב את הבן שלו, או אנשים אחרים, או אהבה של תאוה. זה כבר משהו אחר. זו אהבה קצת יותר קרובה, היא אמנם עדיין אהבה חומרית והיא מתרחשת דרך הנפש האנושית, אבל כאן

זה כבר לא רק תחושה חיצונית של חוש הטעם, זו תחושה חומרית טבעית של בן אדם, שגם אם אין לו נשמה, מספיק שיש לו נפש בכדי לחוש את ההנאה באהבה הזאת.

תענוג נפשי בא מתוך חיבור של נפש ואינו רק חומר בלבד. בנפש יש כל מיני חלקים, גבוהים יותר וגבוהים פחות, וגם החלקים התאווניים שבאדם מורכבים מהנפש, אבל משתמשים בגוף. אין צורך להעמיק כאן בדברים אלו, אבל כך הם פני הדברים גם אם לא נבין בדיוק את פרטי פרטיהם.

תכלית התענוג: השגת הבורא

הנאה של אהבה אמיתית - אהבת הבורא, היא אהבה אחרת: אהבה נשמטית, אף אם היא עוברת גם דרך הנפש. התענוג הוא החיבור הגדול של אהבה, וכלשון הרמב"ם (ספר המלוות מ"ע ג'): שציוונו באהבתו יתעלה, וזה, שנחשוב ונתבונן במצוותיו ומאמריו ופעולותיו עד שנשיגהו ונהנה בהשגתו בתכלית ההנאה, וזאת היא האהבה המחויבת.

'עד שנשיגהו ונהנה בהשגתו' - מה פירוש המילה 'השגה' בלשון הקודש? ילדים משחקים 'תופסת', ילד אחד רץ אחרי חברו עד שהוא משיג אותו, או: אדם הצליח להשיג הלוואה. 'השגה' פירושה: להגיע עד אליו. זו היא השגה פיזית, וכשמדובר בדבר שכלי, הכוונה להגיע בשכליות עד אליו.

'שנשיגהו' זאת אומרת, שיהיה לנו איזה חיבור השגה ויכולת, לדעת את מציאותו, עד שנתענג בהשגתו תכלית התענוג. יתכן שיהיו כל מיני הגדרות נוספות לאהבה, אבל זו היא הגדרה פשוטה של הרמב"ם, והיא הגדרה בסיסית ממש.

הכרת וידיעת הבורא הכוונה, לגעת כביכול בנוכחות האלוקית של הבורא. אף שהמילה 'לגעת' היא מילה חומרית וגשמית, אבל אין לנו מילים אחרות להגדיר דרכן השגת רוחניות. הנגיעה הזאת נקראת 'השגה', והיא היכולת של השכל לפגוש את העניין האלוקי.

הדרגות בזה הן בלי סוף, החל מידיעה ועד לרוח הקודש. הכל נקרא בשם השגה. כאשר אומרים על מאן דהוא שהוא 'בעל השגה' גדול, הכוונה כך:

היכולת של אדם מן השורה היא לראות חפצים גשמיים ולמשש אותם. אדם שהוא יותר שכלי, יש לו כלים נוספים לתפוס דברים והם ההבנה והתפיסה השכלית. אדם נעלה יותר, יש לו כלים נוספים להשיג דברים, וגם בזה יש כמה וכמה רמות, עד לרמות לא טבעיות ולמעלה בקודש.

❦ בריחה מכאב וריצה לתענוג ❦

ידוע שכל הבריאה כולה, נעה על הציר שבין 'כאב' ל'תענוג'. כל הבריאה ממש אפילו בעלי חיים, נעים על הציר הזה. הסוס למשל, כשרוכבים עליו ורוצים שירוך, מכים בו בשוט. הוא בסך הכל סוס, והוא בורח... הוא חושב שיינצל בזה, והוא לא יודע שההוא שמכה בו פשוט יושב עליו... מכים בו עוד מכה, והוא בורח ובורח, בורח מהצער. כאשר רוצים להרים פיל, איך עושים זאת? מראים לו משהו שהוא אוהב ונמשך אליו, ועל ידי זה אפשר להרימו. כך גם ניתן לְאַלֵף בעלי חיים - אפילו בעלי חיים שנחשבים מאד טיפשים. על ידי תכונה בסיסית זו של בריחה מכאב וריצה לתענוג, ניתן לעשות איתם דברים רבים.

ואם בעלי חיים אמונים על תכונה זו, בני אדם על אחת כמה וכמה. ויתירה מכך: האדם מוסיף להשתמש לתכונה זו עם הכח השכלי שבו. השכל הוא כח כמעט בלתי מוגבל, ועם השכליות שלו מתחכם האדם מאד לרוץ אחרי התענוג ולברוח מהכאב.

כאשר נערוך את המציאות של האדם בעולם על כל המשתמע מכך, כל החיים שלו, הרוחניות שלו והגשמיות שלו, התקוות שלו וההנאות שלו, אם זו הנאה מילדיו, הנאה מדבר חכמה, או הנאה מכסף. אדם אוכל או ישן - הוא נהנה. יש לו מרחב ובית גדול - הוא נהנה. ולחילופין, אם אין לו כסף - הוא מצטער. אם יש לו דליפת מים, או שריפה חלילה, חובות, צער מילד, אכזבה - הוא מצטער. כך בכל משך חייו הוא נע בין הצער לכאב ובין הכאב לצער, רץ אל התענוג ולברוח מן הכאב.

אלוקות - השורש לכל התענוגות

מהו השורש של התענוג? אם היתה למישהו מכוונה שמסוגלת לתת לאדם את היכולת להתענג בלי גבול, ובנוסף מכפילה את התענוג באלף אלפי פעמים - כל העולם היו רצים אחריו ונותנים לו מיליונים שרק יביא להם את הדבר הזה.

ובכן, נתבונן במציאות העולם וננסה להבין מהו השורש של התענוג, מהיכן בא התענוג לעולם. כל אחד ישאל את עצמו מה התענוג הגדול שלו ויתבונן בו. לצורך דוגמא הבה נתחקה אחרי שורש התענוג שיש באוכל. הקב"ה גזר על האדם להתקיים בעולם הזה על ידי המזון, ועל כן טַבַּע באדם כל מיני חיבורים לזה: חוש הטעם, כשבכלל זה כח במח שיחוש בחוש הטעם, תחושת שובע, תחושה טובה מהאנרגיות שהוא מקבל על ידי האוכל. כל זה יוצר תחושת הנאה ותענוג. כמו כן ישנו תענוג מתחושה של שליטה, מתחושה של אהבה. וכן הלאה והלאה.

מישהו ברא ופעל כל זאת! תחושת העונג של האהבה, או של הנקמה, העונג של השליטה ושל הכסף - להכל יש שורש, והשורש הוא למעלה מעלה, ועוד למעלה למעלה, עד לקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול. שורש התענוגות נעוץ בענין עליון המכונה 'שעשועי המלך בעצמותו', והוא סוגיא שלימה לעצמה ואי אפשר כעת להרחיב בזה.

על כל פנים, כל תענוגי העולם וכל הנועם שבעולם, הכל משתלשל ממציאות ה'. אלא שהבריאה כולה מכוסה במחלצות על גבי מחלצות, עד להנאה של החתול והחתולה שגם בזה יש ניצוץ דק מן הדק ממציאות ה', וכן כאשר הדבורה מחפשת למצוץ צוף מהפרח, זהו גם ניצוץ דק ממציאות ה'. הדבורה שבויה באינסטינקט שלה לחפש את הפרח, והתענוג שיש לה מלמצוא את הפרח ולעשות את הדבש, זהו ניצוץ משורש מציאות ה'.

גם האדם כאשר חם לו והוא תשוש, הוא נעשה צמא ורוצה לשתות משקה קר, ואז הוא שותה מים קרים והם מרווים אותו. דבר זה הוא כיסוי לתענוג הפנימי השורשי, אלא שזה מתלבש בגוף, במים, ובתחושות החומר. אך בעצם שורש השורשים הוא מציאות הבורא.

אם ניקח את מציאות העולם ונתבונן פנימה, נוציא את הגבולות החיצוניים של העולם ונראה רק את הנשמה שלו, שורש התענוג יתגלה וכולם ירוצו אל ה'. כך יהיה לעתיד לבוא וכמו שכתוב (ישעיה מ, ה) ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר. לא יראו ולא יפחדו ולא יאהבו שום דבר אחר אלא את הבורא לבדו.

ענין נפלא זה מבואר רבות בדברי הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שכל ההנאות של העולם הם לבושים לאור ה' (מדברי הגעש"ט הידועים צענין העלמת המידות. ראה כתר סס עוב אות קלד ועוד). ועל פי זה מפרש ה'תולדות' (פרשת יתרו כד"ה והיה כל הנשון) במתק שפתיים דברי חז"ל (ברכות יז.) לעולם יהא אדם ערום ביראה, שבפשוטו הכוונה להיות חכם, כי ערמה היא לשון חכמה, והיינו שהאדם צריך להבין ולהשכיל בענין יראת ה'. אבל ה'תולדות' מפרש לעולם יהא אדם ערום ביראה כלומר שיפשיט את היראה הגשמית מכל הלבושים ויעשה אותה ערומה כביכול, ומזה יגיע לשורש שלה דהיינו יראת הבורא.

אדם שזכה לשכל גדול מאד, אם הוא מסתכל היטב בדבר הזה הוא מתחיל להבין את המציאות הפנימית של העולם. הוא הולך ברחוב למשל, ועיניו רואות כל מיני חנויות עם כל מיני דברים יפים המושכים את הלב, בגדים יפים ומיוחדים מאד, מיני מאכלים מאד משובחים שמדיפים ריח מיוחד, חנות למכשירים יקרים ומשוכללים, והוא מתפעל מהם ומבין איך ככולם גנוזים ניצוצות מציאות ה'. כך עולה עוד ועוד, ואינו רואה כלום מלבד את מציאות השי"ת.

ואחר כך חקרתי על מה שאנו חיבים לבוא יתברך, אשר הוא תכלית
כל תאוה וקץ כל תקוה, כי ממנו התחלה ואליו התכלה.

אחרי הרצאת דבריו בהסבר על סידור שערי הספר, ממשיך המחבר להסביר את ענין השער העשירי. אחרי כל התובנות של מחויבותנו אל הבורא, כמבואר עד כה, חקרתי על המחויבות הזאת אליו, ש'הוא תכלית כל תאוה' הסוף של כל חשק והקצה של כל תקוה, כי כל תקוה תהיה אשר תהיה, אור הבורא הוא יותר נחשב ונחשק ממנה.

כי ממנו התחלה ואליו התכלה' דהיינו שהוא שורש כל ההווה ומקור כל נמצא
וסוף תקוות כל נפש.

הכלל הוא, שבתחילת הדרך אדם רוצה מכונית. כשיש לו כבר מכונית הוא רוצה משהו אחר. יש לו מכונית הכי חדישה, הוא נוסע עם זה חודשיים ומנקר את עיני כל העיר, עד שזה נמאס לו והוא כבר חושק למשהו אחר... וכן הלאה והלאה.

מעשה שהיה כשחזרנו פעם מאוקראינה, שפגשנו במטוס קבוצה של כעשרים אנשים חילוניים. שוחחנו עם אחד מהם ושאלנו אותו מה הם מחפשים באוקראינה, והוא אמר שבעיר קייב יש מרכז הימורים ענק, והם נסעו לעשות שם הימורים, משחקים על כסף. הוא מספר שכולם הפסידו שם, הפחות מכולם הפסידו ששת אלפים דולר! רק אחד הרוויח קצת. וזו לא פעם ראשונה שהם נוסעים ומפסידים. שאלנו אותו אם כן למה אתם נוסעים, והוא אומר: אנחנו צריכים להרגיש... כלומר, הם צריכים את החוויה של הנפש. הוא הלך בתאוות ליבו, אכל, שתה, טעם את כל ההנאות שהעולם הזה יכול להציע, אכל פיתה פלאפל' מהאף, מהאוזן... מהשכל... דחף לעצמו דברים מפה ומשם, נו, מה עוד אפשר לעשות? מה עכשיו? מסכן, שיכור, הוא צריך משהו מעבר, והוא לא יודע משהו מעבר לזה, משהו שיסעיר אותו, שירגש אותו במח, אז הוא הולך להפסיד כסף.

אבל מי שהוא אדם - 'נעשה אדם', יודע על כך שיש לו חלק אלוך ממעל, והוא דוחה את הדברים החיצוניים. זו היא אהבה מיושבת, זו היא אהבה שבאה עם נועם, עם רוגע, עם תכלית. 'תכלית כל תאוה וקץ כל תקוה' כלשון הרב המחבר.

ומה שראוי לו ממונו מאהבת רצונו ויראת חרונו, אשר המה תכלית הטובה והרעה, כמו שאמר הפתוב (תהלים 101): "כי רגע באפו חיים פרוצונו בערב יליו כפי ולפקר רנה" - שמתתי "אהבת הא-ל יתברך" שרש עשירי לכלל מחובות הקבבות.

העובד ה' שנמצא בעולם הזה, כאשר הוא רואה תינוק חביב מחייך, הוא מבחין איך בחיך שלו נמצא הקב"ה בעצמו. כשהוא אוכל עגבנייה עסיסית והוא מזהה את הטעם החמוץ-מתוק בעגבנייה, הוא אומר: זה ממש אלוקות -

החמוץ-מתוק הזה. בשעה זו הוא השיג את הבורא בדרך החומרית, על ידי החומר הוא השיג את הנוכחות האלוקית שיש בדבר הגשמי. וזהו ייחוד יפה מאד, אבל מאידך זו היא אהבה מוגבלת מאד. הוא אמנם המיר את השקיעות באהבה בצורה שהיתה עלולה לנתק אותו מהקב"ה, לצורה של הכרת הבורא. הוא לא שקע באהבה אלא פגש בה את הבורא, אבל סוף כל סוף זה בגודל של עגבנייה או של תינוק, בגודל של חמדת הממון או של תודה על הדירה היפה שלו, בגודל השמחה על שאירס את הבן שלו או בגודל הבגדים החדשים שיש לו... בלי ספק זה אמנם הכרת ה', אבל זה עדיין בלבוש החומרי.

זה לא 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים' (תהלים סג, ט), זה לא 'אם אבוא באוהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי... עד אמצא מקום לה' (תהלים קלג, ג-ט). זה רק לחיות במקום של לדעת מי נותן לך את התענוג, ובמקום לקבל את התענוג מהילד, מהכסף, מהדירה וכו' שאז הוא ידבק חלילה בדברים הגשמיים - הוא מבין שמישהו מחיה את כל זה. אבל על כל פנים סוף כל סוף עדיין הבסיס שלו זה הוא ההנאה. זה העולם שלו.

לעומת זאת, יש אדם שהוא הגיע לפסגות גבוהות כל כך, שאפילו שהוא איש חומרי והוא בן לאבא ואמא גשמיים, יש לו תאוות והוא אוהב עגבניות בטעם חמוץ-מתוק - הוא אוהב כל כך את הבורא, עד שהוא מואס בכל מיני דברים אחרים, ומתוך כך הוא יוצא ומתפשט מכל לבוש חומרי. זה לא דומה למה שתארנו קודם, זה לא אותו אדם. זה נקרא 'רוח הקודש', זה נקרא 'השגה' וזה נקרא אהבת ה' אמיתית.

כאן צריך להעיר, שפשוט כי גם מי שאוחז עדיין בשערים הקודמים, שייך שיהיו אצלו הבזקים מאהבת הבורא. אלא שהמחבר מסדר לנו את סדר הפרקים בדרך כלל, ובסדר הרגיל ברור ששער אהבת ה' צריך להיות השער האחרון. השערים של ייחוד, בחינה ועבודת האלקים גם הם צריכים להיות בסדר הזה דווקא. לעומת זאת ששת הפרקים האחרים שבאמצע, כמדומה שאינם חייבים להיות דווקא בסדר בו הם מנויים.

שוב ושוב צריך להדגיש כאשר לומדים חובות הלכבות, שספר זה שונה מאד בתפיסה שלו מהתפיסה שלנו. כל דבר אצלו, השורש הוא השכל וההבנה, החיבור הפשוט של הידיעה; אחד ועוד אחד. אין כאן שום דבר סתם כך, או משום 'ווייל אזוי האט מען זיך געפירט' (-כי כך נהגו). אין פה שום דבר של 'למה? - ככה!'. כל הספר בנוי על הבנה בהירה, ופגישה עם המציאות בצורה בלתי אמצעית ובלתי שום מחיצה.

**וּכְאִשֶׁר עָלוּ בְיַד מִדְרַךְ הַסְּבֵרָה, חִקְרְתִּי עֲלֵיהֶם מִן הַכְּתוּב אֲצִלְנוּ וְהַמְקַבֵּל
בְּיַדְנוּ, וּמְצֵאתִי בָהֶם בְּמִקְוֵמוֹת רַבִּים, וְאֲנִי עֲתִיד לְבַאֵר כָּל דְּבַר מֵהֶם
בְּשֵׁעַר הַמִּיחָד לֹא בְּעִזְרוֹ יִתְבָּרַךְ.**

פירוש: כאשר הגעתי אל המחשבות העמוקות האלו מתוך השכליות שלהם, והבנתי את המחויבות שלנו אל ה' וכך שעיקר העבודה היא בחלק הרוחני, שכשאנחנו עושים מעשה עיקרו הוא הרצון, וכן הלאה והלאה כל הפרטים ופרטי פרטים הכלולים בהקדמה הזאת - אחרי שהבנתי כל זאת מדרך השכל, הסתכלתי מה דעת התורה בזה, האם התורה גם כן חושבת כך, ולאחר בדיקה הסקתי שאכן כך חושבת התורה.

**וּקְרָאתִי לְסִפְרֵי זֶה שֵׁם מְעִינֵן בְּנִיתִי בּוֹ, וְהוּא: סֵפֶר "תּוֹרַת
חֻבוֹת הַלְּכָבוֹת".**

והיינו התורה שמבארת את חובות הלכבות עלינו.

וּפְנִיתִי בּוֹ לְהִתְחַבֵּם (-להגביר את החכמה, להוסיף חכמה על חכמתי על ידי השימוש הנכון בה) **וְלְהַעִיר הַפְּתָאִים** (-היינו לעורר את אלו שהכח השכלי שלהם מוגבל) **וְהַמְקַצְרִים** (-אנשים שכן יודעים, אך לא מוציאים לפועל ואינם ממלאים חובתם) **מֵאַנְשֵׁי תּוֹרַתְנוּ וְנוֹחְלֵי חֻקֵּי דִתְנוּ, בְּמַה שֵׁיִסְפִּיק לָהֶם מִן הַרְאִיּוֹת אֲשֶׁר יַעֲיֵד הַשֶּׁכֶל בְּבְרוּרָן וְאַמְתָּתָן** (-זאת אומרת, אני רוצה להכריח אותם, להלביש אותם בחכמה) **וְלֹא יִכְחַשׁ בָּהֶן פִּי אִם אֲנִשֵׁי הַחֻוּף וְהַשֶּׁקֶר** (-אביא חומר כזה שלא יוכל אף אחד להכחישו, רק אנשים שקרנים שאומרים כך ועושים אחרת. 'אנשי החונף' הם אנשים שבעצם לא מאמינים

בשבת ובתפילין; הוא עושה כך כי זה טוב לו, הוא רוצה למכור איזו דירה ואם הוא יהיה חילוני לא יקנו ממנו... אז הוא בא לבית הכנסת להניח תפילין בבוקר. אדם כזה תסביר לו כל מיני הסברים זה לא יועיל, כי זה לא בכיוון שלו בכלל), **מִפְּנֵי שֶׁהָאֲמֹת כָּבֵד עֲלֵיהֶם, וְשָׂהֵם מִבְּקָשִׁים לְהַקְלֵל עַל עַצְמָם.**

וְלֹא אֶטְרַח לְהָשִׁיב עֲלֵיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִיְתָה פְּנֹתִי בְּזֶה לְהָשִׁיב עַל הַחֻלְקִים עַל עַקֵּר תּוֹרָתִנוּ , (-הראיות שאביא במהלך הספר, באות להסביר ולהוכיח שאכן כוונת התורה שנגיע אל האמיתות המבוארות בדברי, והמסקנות שכתבתי הן מסקנות ברורות הטמונות בעומק ליבנו כאשר אנחנו מבינים נכון את אמיתות כוונת התורה), **אֲךְ פְּנֹתִי לְגִלּוֹת מַה שֶׁהוּא תְּקוּעַ בַּשִּׁכּוֹל הַצָּלוּל מִשְׂרָשֵׁי דָתֵנוּ, וְטָמוּן בְּנִפְשׁוֹתֵינוּ מִקְטָבֵי תּוֹרָתֵנוּ** (-דהיינו מקצוות תורתנו, כמו הקוטב הצפוני והדרומי), **וְכֹאשֶׁר נְעוּרֵר מִחֲשָׁבוֹתֵינוּ לְחֹשֶׁב פְּהֶם, תִּתְּבַרֵר אֲמֹתָתָם בְּמִצְפּוֹנֵינוּ וְיֵרְאוּ מֵאוֹרֵיהֶם** (-האור שלהם) **עַל אֲבְרִינּוּ.**

וְזֶה דוֹמָה לְאֶחָד מִחֻמְיֵי הַחוּזִים (-מאותם שיוודעים לחזות בכוכבים ולזהות דברים נסתרים) **שֶׁנִּכְנַס בְּחֶצֵר אֶחָד מֵאוֹהֲבָיו, וְהִרְגִּישׁ שֵׁישׁ בָּהּ מִטָּמוֹן. חָקַר עָלָיו** (-חיפש אחריו), **וְיִמְצָאֵהוּ כֶּסֶף שְׁחוֹר, נִשְׁתַּנֵּית צוּרָתוֹ מִן הַחֲלָדָה שֶׁעֲלָתָה עָלָיו. לָקַח מִפְּנֵי מְעַט וּמְרָקוֹ בְּמִלְחָ וּבְחֹמֶץ, וַיִּשְׁטְפֵהוּ וַיִּיפְּהוּ, עַד שֶׁיֵּשֵׁב הַכֶּסֶף אֶל צוּרָתוֹ הַנָּאָה וְאֶל הַדָּרוֹ וַיִּזוּזוּ** (-עד שהכסף קבל שוב את צורתו מקורית הנאה והמהודרת), **וְאַחֵר כִּדְ צִוָּה פֶּעַל הַבֵּית לַעֲשׂוֹת בְּשָׂאֵר הַמִּטָּמוֹן בּוֹ. וְאֲנִי פְּנֹתִי לַעֲשׂוֹת בֵּן בְּמִטָּמוֹנֵי הַלְּבָבוֹת, לְגִלּוֹת אוֹתָם וּלְהִרְאוֹת פְּנֵי זוֹהַר מַעֲלֹתֵיהֶם, כְּדִי שִׁיעֲשֶׂה בֵּן מִי שְׂרוּצָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הָאֱלֹקִים וּלְהַדְבִּק בּוֹ.**

במילים אחרות: אגלה לך כמה קודים סודיים, ואתה תיקח את הנפש שלך ותנקה אותה עם המלח והחומץ, ופתאום תראה איזה זוהר מזהיר כנפשך.

'מזמור שיר ליום השבת'

בענין מצות וקדושת שבת - שיעור שני
ה' כסלו תשפ"ג

יום של התעסקות בהכרת הבורא

בשיעור הקודם דברנו מענין מצות השביתה ממלאכה בשבת, שבעצם מעשה השביתה מזדהים אנו עם השביתה של הקב"ה מבריאת העולם. כעת נפתח בדברי הרד"ק הנפלאים בביאורו על פרק מזמור שיר ליום השבת (תהלים 95), מזמור שמילותיו רגילות ושנונות על לשוננו. נראה את דבריו וננסה להתבונן בהם.

מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון.

אומר הרד"ק: ביום השבת היו אומרים זה המזמור בבית המקדש, ויש במזמור ענין שבת כמו שאפרש. יום השבת, טוב להודות בו לה' משאר ימי השבוע, כי האדם פנוי בו מעסקי העולם ונשמתו זכה מטרדת הגוף, ומתעסקת בחכמה ובעבודת האלקים. וטוב לומר לשמך עליון, הנשמה העליונה תמצא מקום לשבח לך שאתה עליון.

יום השבת הוא יום של התעסקות בהכרת הבורא. יום שהקב"ה הועידו להתעסקות באמונה ובהכרה. הקדושה שמתגלית ביום הזה מסייעת לנשמה לדבוק בבורא.

כפי הצורה שהקב"ה מצטייר אצל כל אחד ואחד, כך היא השבת אצלו. המקובלים יקראו לה יום עליית העולמות (ראה שעה"כ דרושי מוספת שבת). משמעות הדברים היא שהבריאה חוזרת אל שורשה, וגם האדם בנפשו חוזר לשורשו. כל יום השבת הוא עוסק בשיבה אל שורשו, ואז מתגלה אליו כל מה שצריך להתגלות כאשר

הדברים חוזרים לשורשם. לעומתם איש של דרך הפשט, שלומד רמב"ן ושאר ראשונים, יקבע בנפשו את ייחודיות היום בכך שיסתכל בהכרה ברורה על הבריאה ועל הבורא. וכאמור בשיעור הקודם, שהשביתה בשבת צריכה להיות אקטיבית (פעילה) ולא פסיבית (נפעלת בדרך ממילא). בדרך כלל עשיית המלאכות היא בטבע שלנו, שהרי כך הקב"ה טבע בנו לצורך קיום העולם, אך ביום השבת האדם שובת, לא עובד ולא מרוויח, ובכך הוא מזדהה עם השביתה של הקב"ה.

דברים אלו מפורשים בדברי הראשונים, כמו בדברי הרמב"ן על הפסוק (שמות כ, ז) זכור את יום השבת לקדשו, שכתב וזו לשונו: אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא הוא הבורא הוא המבין והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וציווה שנכבד וְקָר שמו - ציווה שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד להודיע שהוא ברא הכל, והיא מצות השבת שהיא זכר למעשה בראשית.

ובהמשך דבריו שם כתב: ועל דרך הפשט אמרו, שהיא מצוה שנזכור תמיד בכל יום את השבת, שלא נשכחו ולא יתחלף לנו בשאר הימים, כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא. והוא ציווה אותנו באות הזה, כמו שאמר (שמות לב, יג) כי אות היא ביני וביניכם, וזה עיקר גדול באמונת האל. וטעם 'לקדשו', שיהא זכרונו בו להיות קדוש בעינינו, כמו שאמר 'וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד' (ישעיה נח, יג), והטעם, שתהא השביתה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש, להפנות בו מעסקי המחשבות והבלי הזמנים ולתת בו עונג לנפשינו בדרכי ה', וללכת אל החכמים ואל הנביאים לשמוע דברי ה'. עד כאן לשון הרמב"ן.

אם נשים לב נראה, שבשבת אנו אוכלים ארוחות של בית מלון, שלוש מנות משובחות, ויש כאלה שאף יותר מזה. מרוב הרגל אפילו איננו שמים לב לכך. כל זה הוא לפי שהיום הזה הוא יום מיוחד, יום של ברכה ושפע. ועל ידי סגנון ההתנהגות שלנו ביום הזה אנחנו מזדהים וקובעים את השפע שלנו בשביתה של הקב"ה. כי בגמר מלאכת שמים וארץ, שבת הקב"ה ממלאכתו והיה אצלו כביכול נייחא מהעולם, כאילו הוא הסתכל מרחוק על היצירה כולה, ובהסתכלותו

זו שבה הבריאה אל שורשה. זהו שורש הברכה ומשם נובעת החיות לבריאה כולה. ולכן ביום זה אנו מתענגים, שדבר זה מבטא את העובדה שהשבת היא שורש של ששת ימי המעשה.

נקרא עוד קטע מדברי הרד"ק:

להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות.

ביום ובלילה עלינו להגיד החסד שעשית עמנו, שנתת לנו את יום השבת למנוחה והאמונה שתקיים חסדך לנו בכל עת. ואחד מן החסדים שעשית לנו, את יום השבת, וכשנבוא להגיד חסדיך נזכיר את זה החסד. וטעם 'בבוקר', כי כל ימי השבוע כשיקום אדם בבוקר ילך לעבודתו, ובוזה הבוקר יקום למנוחה וילענג הגוף והנשמה, ואז אזכור חסד הקל. ויהיה הטעם 'בלילות' בלשון רבים, כי כל הלילות אפילו לילות ימי השבוע הם פנויים יותר מהימים להגיד חסד ה' ואמונתו, ואמר 'בלילות' עבור ליל שבת וליל מוצאי שבת, שהם לילי מנוחה, כי בהם לא יצא אדם למלאכתו עד הבוקר לרוב.

כל עניני יהודי בשבת - במגמה של דרישת אלקים

כבר דיברנו בשיעור הקודם על השוני המובהק בין תפילות השבת לתפילות החול. התפילות של שבת עוסקות בעונג, בדביקות ובאהבה: 'שבענו מטובך ושמח נפשנו בישועתך', 'והנחילנו ה' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך'. צורת התפילות מלמדת אותנו גם היא על העונג של היום הזה, על הרוממות, על טהרת הלב, מתוך ההכרה העמוקה.

הבסיס של כל הדברים האלה הוא, כאמור, שההתעסקות של כל אדם בשבת היא בהכרה הזאת. בפרט לפי דברי הזוה"ק (ס"צ רפ): ששבת היא יומא דנשמתא ולא יומא דגופא כלל, שלפי זה בוודאי שהפעולות הנעשות ביום הזה צריכות להיעשות באופן של נשמה. וצריך להתבונן מה זה, איך האדם מתעסק בנשמה.

בעולם שלנו היום, יש כל מיני עניינים שנכנסו לעשייה של שבת, כל מיני הרגלים חשובים יותר ופחות. אך הבה ננסה לצאת מהציור המקובל אצלנו ולחשוב מחדש איך צריכה שבת להיראות. אדם שנפגש עם מהות השבת, איך צריכה להיות מציאות השבת משורטטת אצלו.

ראשית כל, יום השבת הוא יום של אמונה בסיסית, יום ההתעסקות של הנשמה שלנו עם הקב"ה. יום של התעסקות עם החלק המהותי של הדת שלנו.

אם כל יום ויום אדם עסוק במלאכתו, כפי הסדר הנכון ודרך הטבע, בשבת הוא עוצר מכל מלאכתו ושובת. אמנם בסגנון העולם המערבי של היום, האדם לא עובד קשה כל כך, שמונה תשע שעות לכל היותר. אך פעם היה אדם עובד מהבוקר עד הלילה - כפשוטו, יצא אדם לפועלו ולעבודתו עדי ערב (טהלים קד, כג). כך או כך בהגיע יום השביעי, יהודי שובת במצות ה', כמו ששבת הבורא ביום הזה, והיום הזה הוא שורש החיות והשפע של כל המציאות.

ולכן ביום הזה צריך האדם להתעסק עם האמונה. כמאמר חז"ל (ירושלמי שבת טו, ג. מדצ"א רצה א') שבת יעשה כולו תורה, וכמו שהפסוק אומר (ישעיה נח, יג) אם תשיב משבת רגלך עשות חפצריך ביום קדשי, וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד, אז תתענג על ה'. הצורה של שבת צריכה להיות יום של דרישת אלקים.

דבר זה צריך להיות קבוע היטב בתודעתנו: שבת הוא יום של דרישת ה'. יש דרישת ה' בתפילות, יש דרישת ה' בסעודות, ויש לדרוש את ה' במשך כל היום.

🕒 קידוש היום בכניסתו וביציאתו 🕒

כך הוא לשון הרמב"ם (פכ"ט מהל' שבת ה"א): מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר (שמות כ, ט) זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש. וצריך לזכרו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה.

הבדלה גם היא סוג של קידוש היום. בליל שבת מקדשים את היום בתחילתו, ובמוצאי שבת מייחדים אותו על ידי שמבדילים אותו מהשבוע שנכנס.

כל מי שהוא קצת למדן, מבין שקידוש היום אף שאומרים אותו בתחילת היום אבל כל היום הוא תחת הקידוש. הקידוש הוא מציאות שצריכה להתפרס על כל היום, וכמו שאף אחד לא יחשוב ש'ברית מילה' זה דבר שנוגע רק לאותו רגע בו עושים את המעשה. אדם שמייחד מקום, כאשר הוא תוחם את המקום ומבדילו משאר המקומות, הוא מייחד בכך את כל השטח. כך כשאדם עושה קידוש בכניסת היום והבדלה ביציאתו, זה לא רק לשעתו, אלא הוא מייחד ומקדש בכך את כל היום.

'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו, ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו, זכרון למעשה בראשית זכר ליציאת מצרים...' מה משמעותם של דברים אלו, והיכן הם משתייכים אלינו.

הנה בדרך כלל החיבור שלנו אל ה' הוא על ידי מצוות מעשיות. אנחנו כל כך רגילים בהן, ולזה קוראים 'מצות אנשים מלומדה' (מלשון 'כ ישעיה כט, יג). כל היום אנחנו מקיימים מצוות: ברכת המזון, ברכות המצוות וברכות הנהנין, תפילה שלוש פעמים ביום, תפילין ציצית ומזוזה, הפרשת חלה, ועוד ועוד. אך הצורה שאמורה לשרות על האדם היא הכרת הבורא. הכרת הבורא פירושה: הכרה ברורה שמישהו יצר את הדבר הזה! להתייחד עם ענין היצירה של כל המציאות, וזה ענין 'זכר למעשה בראשית', להתייחד עם פעולת היוצר.

הן בקידוש והן בכל יום השבת, צריכה להיות בנו ההתעסקות עם ההכרה והחקיקה הזאת שלנו למול הבורא. כשאדם הוא חזק בידיעה הזאת, כל השבת שלו היא סוג של טיול בענין הזה של הכרת הבורא מתוך הבריאה. זהו ענין התפילות וזהו ענין הסעודות, גם אם אינו עושה מאומה רק יושב בניחותא, הרוח הזאת של קדושת שבת חופפת עליו, ומספרת לו שהקב"ה יוצר כל חפץ בו, והוא חושב: אלקים, אני אוהב אותך... אני מרגיש אותך... אני יודע אותך... הוא חווה ידיעה הכרתית חזקה וברורה.

הקידוש הוא כמו הכרזה והצהרת כוונות. כמו הרמת דגל של אמונה והכרה בה'.
 וכל השבת צריכה לנוע סביב הציר הזה. כל התפילות, כל הסעודות וכל
 השיג ושיח. ידועים דברי המדרש (ויק"ר סו"פ צהר) על אימו של רבי שמעון, שכשהיתה
 מרבה בדיבור בשבת, הוה אמר לה: שבתא היא, והוות שתקא. משמע שאין לדבר
 בשבת כמו בחול, בשבת לא מדברים דיבורים סתמיים. הכל צריך לרכב על
 ההכרה הזאת, על החיבור, על ההתייחדות, על השביתה הפנימית הזאת.

☪ בהשקטת כוחות הגוף מתגלה כח הנשמה ☪

ובכן, ננסה לראות איך מבצעים זאת בפועל. קודם כל, הבסיס של כל הדברים
 האמורים הוא הידיעה. כי אם האדם אינו יודע, הוא בוודאי אינו יכול
 לעשות משהו שלא יודע. הוא יכול לעשות הרבה מעשים, אבל לא מתוך הכרה.
 כאשר אדם עולה לדרגה שהוא כבר יודע, דהיינו הוא יודע את ה', מבין שהקב"ה
 ברא את העולם ומבין גם את המשמעות של זה, הוא יכול להתחיל להתבונן
 בענין שביתה הזאת בשבת.

כשאדם עסוק עם ענינים גופניים פיזיים, והנשמה שלו לא נמצאת במרכז
 ההתעניינות שלו, הנפש שלו לא פתוחה לשמוע עניני דעות אמת של
 הכרה ואמונה. אבל כאשר האדם מניח קצת מהחיפוש החומרי, הוא נותן שקט
 לחומר שלו, זו היא תחילת השביתה. כך הוא מנסה להקשיב לידיעות ולעמקים
 הפנימיים שבנפשו.

צריך לדעת שכמו שיש דרך הטבע הגשמי, כך יש דרך הטבע הרוחני. ובדרך
 הטבע הרוחני, כאשר אדם שם את מרכז המציאות שלו בענין הרוחני,
 משקיט את החלק התאווני והחומרי שבנפשו - ואין הכוונה ל"תאוות רעות"
 אלא לחשקים הטבעיים של הנפש הבהמית ואפילו רעב גשמי, שהרי אדם רָעֵב
 אינו יכול להתעסק במושכלות, עליו להשקיט את הרעבון; תאכל משהו, אחר
 כך תחזור...

על כל פנים, 'אם האדם הוא בעל נפש, ושעתו שעת השקט, חפשי מרעבון תאווני'
 כלשון החזון איש (קונטרס אמונה ונצחון ריש פק ב'), הוא נותן דעת ומקום לחלק

הנפשי שלו, או אז בדרך הטבע הרוחני, החלק השכלי הרוחני והנשמתי שלו צף, כמו פרח שנפתח אט אט, אצל כל אחד בגוון שלו כפי תכונותיו וסגנון נפשו, ופתאום הדבר הזה יכול להופיע. וכשההארה הזאת מופיעה לאדם, לפתע מצטיירים ציורים אמיתיים בדעתו.

נתאר לנו אדם שהכין את השבת, הוא זכר את הדברים המדוברים כאן, קנה צרכי שבת באמרו 'לכבוד שבת קודש', וכך הוא מתכוון וחושב: הנה מגיע יום השבת, היום של הנשמה, יום הקירבה שלנו אל ה', יום האמונה שלנו. ובמחשבות אלו הוא קונה מאכל משובח. עם המחשבות האלה הוא חושב, איזה מאכל נפלא זה! יש לו צבע אחר למאכל הזה... הוא קונה או אופה בעצמו חלות טובות והוא חושב: הרי זה היום של האמונה שלנו. כל הבית שלו מקבל צליל אחר. אחר כך הוא מסדר את כל הנותר, הוא מזדרז ומתרחץ לכבוד שבת, אולי הוא גם טובל במקווה טהרה. לובש את החולצה הכי יפה שלו, והולך ויושב במרפסת.

הוא יושב בחוץ, הרוח מנשבת לו על הפנים, והוא אומר: רבנו של עולם, איזה חסד עשית עימי! פעם חשבתי שאני גוף, והנה אני רואה שאני גוף, אני איש נשמה! איזה טוב לי! פתאום אני נפגש לא רק עם לחם וחומוס... הוא חשב שהוא כולו מיוסד על לחם וחומוס... והנה הוא רואה שלא, יש בו עוד חלקים... איזה טוב זה!...

הוא מפזם לעצמו איזה ניגון טוב... לרגע הוא מתבלבל ושוכח, נזכר מהמשרד שלו, מכך שהוא צריך לסגור איזו עסקה... אך הוא שוב מזכיר לעצמו ואומר: לא זה הסיפור שלי!... ואז הוא חוזר לסיפור האמיתי... 'זכר למעשה בראשית'... 'זכר ליציאת מצרים'... אני עכשיו הנציגות של הקב"ה בעולם! אני שובת כעת, סגרתי את הביזנעס (-עסקים) שלי. אני לא חושב עכשיו שום דבר. רק עליך ריבונו של עולם... וכך הוא מזמין במחשבתו את הקב"ה להתארח אצלו... פתאום הוא רואה שנטו צללי ערב וכבר הגיע זמן מנחה... קשה לו לעצור, אך הוא מתחזק ורץ לתפילת מנחה...

אכן כן, השבת הינה יום ההכרה. יום בו קבע הקב"ה שנתעסק בו ונדע אותו. אם לא, זו קושיא גדולה עלינו. איך נדע אותו אם לא נלמד לדעת אותו? ... צריך לדעת את ה', לדעת את החיבור שלנו אל התורה, ובשביל זה יש שבת.

ידיעה או הרגשה בקדושת השבת

בשיעור הקודם הזכרנו את דברי ספר החיים (שער פרנסה וכלכלה פ"ז) לרבי חיים אחי המהר"ל, כעת נצטט את לשונו הזהב:

"וכן אמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) שהשבת שקול כנגד כל המצוות. ונראה שהכוונה כמי שאומר המלח שבתבשיל הוא שקול כנגד כל התבשיל, שאינו רוצה לומר שהמלח לבדו חשוב כמו כל התבשיל, רק התבשיל אינו נחשב לכלום בזמן שאין בו מלח. כך טעמי המצוות לא היו נחשבים למאומה אם לא היה נכלל עמהם סוד השבת וטעמו.

וזהו לשני דברים: האחד, שנראה שריבוי המצוות הם עול גדול שהעמים עלינו יוצר הכל, שנתן רסן גדול בפינו למנוע ממנו כל תאוות גופניות, דמשום הכי נקראת התורה 'תושיה' (ישעיה כח, כט), לפי שמתשת כוחו של אדם וגופו (פניהדין כו). אבל אחר שמצינו מצות השבת שהאדם ינוח ויתענג בו במאכל ובמשתה וזוכה על ידה להנחלת שני עולמים, הרי זה עדות נאמנה כי התורה והמצוות ניתנו לנו לטובתינו, והאדם האוכל והשותה ומטיב לבו בדרכי ה' יתברך ועושה צדקה ומשפט, נבחר לה' יותר ממה שיסגף את גופו ונפשו מטומאה.

שנית, לפי שלב האדם מפקפק מאד בתורה ובמצוות אם הם אלוקיים, לפי שכל אמונה שבא לאדם מזולתו היא מביאו לידי ספק אם לא עמד הוא בעצמו עליה כאשר עמדו על הבריור אבותינו הקדושים שעמדו רגליהם על הר סיני, שכולם עלו למדריגת הנבואה ושמעו קול אלקים חיים מדבר. ומאהבת ה' יתברך את עמו ישראל וכדי להסיר מליבם כל ספק, נתן להם את שבת קדשו שהוא אות ברית בינו וביננו, ובמנוחתינו לא ישכנו ערלים במה שירגיש כל איש ישראל

בעצמו שפע אלוקי ואור פניו כי רציתו ושמחה יתירה שנופל עליו בלי מתכוין מיד בהכנסת השבת, וליל של שבת כולה אור ועוז וחדוה במקומינו, בלתי ספק שאין זה רק ניצוץ האור והשמחה המבהיק ממקום שהנבואה יוצאת משם, שאף על פי שאין לנו לא נביא ולא חוזה ואנחנו על אדמה טמאה (עמוס א, 1), עם כל זאת לא עזב ממנו חסדו ואמיתו להשפיע עלינו אור האלקים מדי שבת בשבתו, ובפרט אנחנו עייפי הגלות המר הזה אנו מוצאים מרגוע לנפשנו ביום הקדוש הזה. ובזה נתברר לנו בירור גמור שאין אחריו ספק כי תורתנו תורת אמת, וזהו גם כן מטבע הנפש שהיא מקור השמחה ומטבע מצות ה', שהם משמחי לב". עד כאן לשונו.

אמנם המחבר בגדלותו הרבה מדבר על כך שכל איש ישראל בבוא השבת נופל עליו בלי מתכוון שפע אלוקי והרגש קדושת שבת, אנחנו לפעמים קצת רחוקים מזה, אך בכל זאת, כאשר נשב ונתכונן כמו שכתוב ברמב"ם (הלכות שבת פרק ז' ה"ז) יושב בכבוד ראש מייחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, אם נעשה כך, בוודאי יהיה לנו שיפור בענין הרגשת השבת.

גם אם לא נרגיש בלב כמו שהוא אומר, לכל הפחות נרגיש את השבת בשכל, בידיעה ובתודעה. החלק התודעתי של ההכרה וההתעסקות מול השי"ת, הוא דבר נפלא, ומסתמא גם חשוב יותר מחלק ההרגשה, ונסביר את הדברים: חלק ההשראה הוא אור, וכמו שאמרנו כמה פעמים על הפסוק (תהלים מג, א) שלח אורך ואמתך המה ינחוני - 'אורך' הוא השפע הנבואי שאדם מרגיש בו אור ונועם, וכמו שאדם אוכל משהו מאד משובח, שהחושים שלו מרגישים בזה נועם, כך כשאדם אוכל משהו רוחני הוא מרגיש נועם רוחני. ונועם רוחני הוא בהחלט 'מחבר' נפלא מאד בין הדברים המופשטים והאלוקיים לנפשו של האדם. לעומת זאת 'אמתך' הכוונה ידיעות האמת. ידיעות האמת אמנם לא כל כך מורגשות, אבל הן אמיתות שעליהן אפשר לבנות את היסודות, אפשר להטות את הנפש לפי האמיתות האלה.

כאשר אדם חווה חוויה, ההכרה שלו היא בגודל של החוויה. החוויה מציירת אצלו חיבור וקשר בגודל החוויה. כאשר החוויה נפסקת או לחילופין כשהיא אינה קיימת, האדם מתרחק או נבדל מהענין הזה. אך כאשר אדם יודע,

החיבור שלו הוא בגודל הידיעה, והידיעה היא הרי בלי סוף. ובנוסף לזה, הידיעה אינה חולפת, היא תמידית, ואם הוא איש דעת הוא הולך אחרי האמת הזאת, והוא אוחז באמת עד שלא כל כך משנה מה הוא מרגיש ומה הוא לא מרגיש. אכן ודאי שעדיין יש יתרון להרגשה, בכך שהיא מחברת ונעימה, ולכן מבקשים ‘שלח אורך ואמתך’, גם וגם.

בהירות הידיעה, יש בה השפעה רבה על האדם. ניקח דוגמא ממצות ברכת המזון: אדם רגיל שמברך ברכת המזון, יתכן שהוא עסוק וממהר וצורת הברכה הינה בהתאם, אולי הוא אפילו אינו זוכר מה הוא עושה - כל אחד כפי דרגתו. אבל אם הוא לומד וחושב בענין, והוא מתחיל להבין ולדעת שהקב"ה זן ומכלכל אותו, אחר כך הוא מתחיל לדעת שחיות המזון היא דבר ה'. כמה שהוא נפגש עם הידיעות הללו, הידיעות מתחילות לקבוע לו את המציאות. ידיעה קלושה וקטנה עדיין אינה משמעותית, אך כשהידיעות הן יסודיות ומבוססות בהרבה מישורים, הן מתחילות להשתלט לו על המערכת ולהשפיע על כל הקומה שלו.

אך גם זאת צריך לדעת, שהאור וההרגשה האמורים, כאשר האדם מתוקן וכאשר העולם מתוקן, הם באים ושורים על האדם גם אם כלי הדעת שלו אינם פעילים כל כך. אבל אנחנו היום נמצאים היכן שאנו נמצאים, וגם מצב העולם בכללותו נעדר אור. שמעתי לאחרונה מיהודי מרחובות, שבהיותו ילד לקחו אביו כמה פעמים לרבי מבעלזא זי"ע בתל אביב, והוא אמר לי שמיד כשנכנסו לחצר של הבעלזער רב, כבר דפק הלב מרוב רגשי קודש. אכן כשבית המקדש היה קיים, וכן כשקדושת הצדיקים היתה מילתא דשכיחא, היתה קדושה גדולה והיתה גם תחושה גדולה, אולם היום עובי החומר גדול מאד. כ"ק הרבי מסלונים שליט"א ביאר פעם את עכירות האוויר בזמן הזה, בכך שכל זוהמת העולם המופצת במכשירים עוברת בגלי האויר וגורמת לכל העולם להתכסות בחושך. אף שאין צריך להגיע לביאור זה בדווקא, אבל הדבר ממחיש כמה האוויר טמא ועכור.

ולמעשה, עלינו להכין את כלי הדעת שלנו. ההתעסקות שלנו צריכה להיות איך אנחנו צריכים לצייר את הדברים. מה שהקב"ה עושה ואיך הוא יעשה

את זה הוא יודע לבד... הוא אינו צריך את העזרה שלנו איך להכין את הדברים
בלבבות ישראל... אבל מה אנו צריכים לעשות את זה עלינו לדעת, לדרוש את
ה', לחפש להבין ולהשכיל, כולי האי ואולי.

זהו יום השבת, יום של התעסקות בהכרת הבורא, יום של הנאה מקדושת ההופעה
האלוקית. והצורה הרוחנית של היום הזה היא, שהאדם יפתח את חלקי נפשו
השייכים להארה הזאת, על ידי הגדלת התודעה והחושים הרוחניים וידיעת הבורא.

והנחילנו ה' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך

נקודות הפצת הגליון

ירושלים:

גאולה - 052-7611638

שמואל הנביא - 050-4107728

סנהדריה המורחבת - 054-8459096

מקור ברוך רוממה - 052-7662984

מודיעין עילית:

קרית ספר - 052-7138907

ברכפלד - 058-3252176

עפולה:

054-8443510

צפת:

053-3165270

קריית גת:

052-7632147

אלעד:

054-8402450

אשדוד:

רובע ז' - 052-7155349

ביתר עילית:

גבעה א - 052-7637888

גבעה ב - 050-4111832

בית שמש:

הקריה החרדית - 052-7120025 (בערב)

רמת אברהם - 052-7679597

רמה ב' - 052-7130303

בני ברק:

בבית המדרש - רחוב בלוי 8

חיפה:

בביהמ"ד - רחוב יל"ג 16

052-7602631 • 058-3200731